השתא ברי טמאים אתון דכתיב [1]טומאתה בשוליה אמר ליה תא חזי מה כתיב בהו [2]השוכן אתם בתוך טומאתם אפילו בזמן שהן טמאין שכינה שרויה ביניהן (א)וכי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש (ב)האי הימנו ודבר אחר הוא ולא הוי היקש (ג)הניחא למאן דאמר לא הוי היקש אלא למאן דאמר הוי היקש מאי איכא למימר מקומות הוא דגמרי מהדדי אי בעית אימא חוץ מבפנים בחדא זימנא גמר תנא כשהוא מזה אינו מזה על הפרוכת אלא כנגד הפרוכת (ד)אמר ר' אלעזר בר' יוסי אני ראיתיה ברומי והיו עליה כמה טיפי דמים של פר ושעיר של יום הכפורים ודילמא דפר העלם דבר של צבור ושעירי ע"ז הוו דחזא דעבידי כסדרן ותנן נמי גבי פר העלם דבר של צבור כי האי גוונא כשהוא מזה לא היו נוגעין בפרוכת ואם נגעו נגעו אמר רבי אלעזר ברבי יוסי אני ראיתיה ברומי והיו עליה כמה טיפי דמים של פר העלם דבר של צבור ושעירי ע"ז ודילמא דפר ושעיר של יום הכפורים נינהו דחזנהו דעבידי שלא כסדרן נתערבו לו דמים בדמים אמר רבא נותן אחת למעלה ושבע למטה ועולה לו לכאן ולכאן אמרוה קמיה דרבי ירמיה אמר (ה)בבלאי טפשאי משום דדיירי בארעא דחשוכא אמרי שמעתא דמחשכן הא קא יהיב למעלה דשעיר מקמי מטה דפר והתורה אמרה [3]וכלה מכפר את הקדש כלה דם הפר ואחר כך כלה דם השעיר אלא אמר רבי ירמיה (א)נותן אחת למעלה ושבע למטה לשם הפר וחוזר ונותן אחת למעלה ושבע למטה לשם השעיר נתערבו לו דמים במתנות האחרונות סבר רב פפא קמיה דרבא למימר נותן שבע למטה לשם פר ולשם שעיר וחוזר ונותן אחת למעלה לשם שעיר אמר ליה רבא עד השתא קרו לן טפשאי והשתא טפשאי דטפשאי דקא מגמרינן להו ולא גמירי והא קא יהיב מטה דשעיר מקמי מעלה דשעיר והתורה אמרה תן למעלה ואחר כך למטה אלא

השתא ברי. ודאי טמאים אתון ואין שכינה ביניכם שורה בטומאה: **וכי דבר הלמד בהיקש.** כגון פר שלמד במתנות פנים אחת למעלה מן השעיר בהיקש והשעיר שבע למטה בהיקש מן הפר חוזרין ומלמדין מתנות שבפנים על מתנות הפרוכת בהיקש דוכן יעשה לאהל מועד (ו) וקיימא לן במסכת זבחים (דף מט:) דאין למדין בקדשים היקש מן ההיקש: **הימנו ודבר אחר.** היקש הראשון לאו היקש הוא שהרי בין בפר בין בשעיר כתיב מעלה ומטה ולא הוצרכו ללמוד זה מזה אלא את המנין הלכך כל חד וחד מעצמו למד מקצת ודבר אחר מסייעו במקצת ואין זה למד בהיקש. והיכי דמי היקיש שאין חוזר ומלמד (א) בהו כגון אם לא נאמר למטה בשעיר כלל או למעלה בפר לא נאמר כלל ולמדו הבהמות זו מזו בהיקש היינו היקש שאינו חוזר ומלמד בהיקש: **הניחא למאן דאמר וכו'.** פלוגתא בזבחים בפרק איזהו מקומן (דף נז.): **מקומות הוא דגמרי מהדדי.** אין זה היקש הלמד מן ההיקש שהרי בהיקש הראשון למדו בהמות זו מזו ועשה את דמו כאשר עשה לדם הפר ובהיקש השני לא הוקש שום דבר לאחת מן הבהמות ללמוד ממנה מה שלמדה בהיקש מחברתה אלא המקומות הוקשו זה לזה וכן יעשה לאהל מועד כאשר כפר על הקודש והקודש לא למד כלום מתחלה בהיקש אלא הפר הוקש לשעיר והשעיר לפר במתנות הקודש: **ואי בעית אימא חוץ מפנים בחד זימנא גמר.** אי נמי סבירא לן דפנים בהיקש למד יכול לחזור וללמוד על ההיכל בבת אחת מה שכתוב בו בפירוש כגון אחת למעלה בשעיר ושבע למטה בפר ועמהם אף מה שלמד בהיקש והיכי דמי היקש שאינו למד מן ההיקש כגון אם לא הוצרך היכל ללמוד מן לפני ולפנים אלא מה שלמד בהיקש אבל השתא דהוצרך ללמוד ממנו את המפורש בו למד הכל בבת אחת: **אני ראיתיה ברומי.** במסכת מעילה (דף יז:) גבי בן תלמיון נעשה נס לר' אלעזר ברבי יוסי שריפא את בת מלך רומי שנכנס שד בגופה ששמו בן תלמיון והכניסוהו לאוצר המלך ליטול כל מה שירצה ולא היה חפץ אלא ליטול משם איגרות שכתבו גזירות שגזרו על ישראל ומצאם וקרעם (ט) ושם ראה כלי בית המקדש באוצר: **כסדרן.** מלמעלה למטה (ז) כמצליף: **דמים בדמים.** של פר ושל שעיר קודם שנתן בפנים כלום: **בארעא דחשוכא.** בבבל שהיא מצולה: **הא קא יהיב למעלה דשעיר.** שנותן אחת למעלה לשם פר ולשם שעיר: **וכלה מכפר.** כלה הכפרות כמו שהן אמורות בענין: **במתנות אחרונות.** אחר שנתן אחת למעלה מן הפר:

כוסות

הימנו ודבר אחר לא הוי היקש. להאי שינויא קשה הא דקאמרינן לעיל בברייתא לא יאמר למטה בשעיר וכו' דא"כ לא הוה יליף אלא מהיקשא דפר דהשתא לא הוי הימנו ודבר אחר וי"ל דברייתא דלעיל סבירא לה דהימנו ודבר אחר הוי היקש וקל להבין: **חוץ** מפנים בדבר אחד גמר. פי' רש"י איידי דניתן היקש לידרש בדברים המפורשין בפנים כגון למטה בפר ומעלה בשעיר נלמוד בבת אחת אף הלמד בהיקש עמו ותימה הוא לומר כן דהא יותרת הכבד ושתי הכליות דגמרינן שעירי ע"ז מפר העלם ופר העלם גמר מפר כהן משיח חשיב היקש מהיקש בזבחים פרק ב"ש (זבחים דף מא.) אע"ג דגמרינן שעירי ע"ז מפר העלם לענין הזאות דכתיבן בגופיה וכן בפ' איזהו מקומן (שם דף נה.) דלא גמרינן זבחי שלמי צבור שהן קדשי קדשים ובעי צפון מדאיתקש לחטאת ואע"ג דנפקא לן מהיקישא שאין נאכלין אלא לזכרי כהונה דכתיב בחטאת (ויקרא ו) בגופיה וכן אשם לא יליף התם צפון מדאיתקיש לחטאת אע"ג דגמרינן נמי מההוא היקשא סמיכה דכתיב בגופיה דחטאת מיהו כל זה נ"ל לתרץ דלא דמו להא דהכא דהכא כל ההזאות חשיב חד עניינא וכיון דגלי מקצת בגופיה גמרינן נמי בחד זימנא אפילו מאי דיליף בהיקש אבל הנך לאו חד עניינא נינהו ור"י פי' דמאחת למעלה דכתב בשעיר יליף מבחוץ בין בפר בין בשעיר ומשבע למטה דפר יליף בחוץ בין בפר בין בשעיר דהכי משמע ליה וכן יעשה באהל מועד בשתי הבהמות כמו שעשה אחת למעלה בשעיר בפנים וכן כאשר עשה בפר בפנים למטה יעשה לשתי הבהמות באהל מועד ולא נהירא לריב"א לשון בחד זימנא גמר דהכי הוה ליה למימר פר בחוץ למעלה משעיר גמר ושעיר בחוץ למטה מפר גמר ונראה לו פי' רש"י ולא דמי לכל הנך שהביא ר"י דהכא כיון דכתיב וכן יעשה באהל מועד מסתמא קאי אהזאות דכתיב בגופייהו דהיינו אחת למעלה דשעיר ושבע למטה דפר שהרי לא היה עושה לפני ולפנים אלא הזאות והאי כתב וכן יעשה וא"כ נריכין אנו ללמוד בחד זימנא גם מה שלמדנו בהיקש (ט) שאם לא כן אז לא הייתי מקיים וכן יעשה דמשמע לגמרי יעשה באהל מועד כמו לפני ולפנים וקרוביס תירוץ זה ותירוץ שכתבתי אני למעלה להיות שוין (ח): **אני** ראיתיה ברומי והיו עליה כמה טפי דמים מפר העלם דבר. הקשה ריב"א והא בבית ראשון לא הוו פרוכת ובבית שני דהוו פרוכת לא היו מקריבין פר העלם דבר כדתנן בפ"ק דמגילה (דף ט:) אין בין כהן משיח למרובה בגדים אלא פר הבא על כל המצות דכהן משיח מקריבו ולא מרובה בגדים ותירץ דבבית ראשון הוה ובפרוכת דבבי איירי ור"י תירץ דבבית שני הוה והההיא דמגילה איירי בהוראת כהן משיח לעצמו דקיימא לן הוראת כהן משיח לעצמו כהוראת בית דין לצבור דמייתי פר אם טעה ועשה כהוראת עצמו ודוקא משיח דכתיב ואם הכהן המשיח אבל מרובה בגדים הרי הוא כשאר יחיד ומייתי כשבה או שעירה אבל פר העלם דבר של צבור אפילו כהן הדיוט מצי לאקרוביה כדאיתא בת"כ וכן מוכח דבבית שני איירי דאי בבית ראשון נימא של פר כהן משיח אלא ע"כ בבית שני איירי ולהכי לא קאמר נמי של פר כהן משיח דכהן משיח בבית שני לא הוה דיאשיהו גנז שמן המשחה [לעיל נב:]:

כלה דם הפר ואח"כ כלה דם השעיר. לא ידענא מאי איצטריך לאיתויי האי קרא תיפוק ליה מדכתיב מתנות דם הפר ברישא וכתיב חוקה ושמא י"ל דלהכי אייתי האי קרא דאי מדכתיב חוקה ה"א מחוקה לא ילפינן אלא היכא דשינה הסדר של מעשה שלא כגון אם הקדים כל עבודת שעיר דבחד מקום מקמי מתנות דפר אבל כי האי גוונא שאינו מקדים אלא אחת ממתנות דשעיר מקמי שבע מתנות דפר לא מעכב להכי מייתי מדכתיב וכלה התורה אמרה כלה דם הפר לגמרי ואח"כ כלה דם השעיר והוי כמו שינה הכתוב עליו לעכב:

[illegible]

סט א מיי' פ"ה מהלכות עבודת יוה"כ הלכה י:

רבינו חננאל

ואקשינן וכי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש. כלומר, הפר והשעיר תרוייהו גמרי מהדדי אחת למעלה ושבע למטה מבית לפרוכת בהיקש, דכתיב ועשה את דמו כאשר עשה לדם הפר, גמרינן שיהיו עשיותיהן שוין, היאך חוזרין ומלמדין בהיקש, מדכתיב וכןיעשה לאהל מועד להזות אחת למעלה ושבע למטה מדם הפר וכן מדם השעיר באהל מועד כנגד הפרכת, והא קיימא לן בין לרבינא בין לרבא דבר הלמד בהיקש אין חוזר ומלמד בהיקש. וזה מפורש בשחיטת קדשים פרק איזהו מקומן של זבחים כו' בתחילתו בענין שחיטת קדשים בצפון. וכך סוגיא דשמעתא במקומה, נאמר בעולה ושחט אותו על ירך המזבח צפונה, ונאמר בחטאת ושחט את החטאת במקום העולה, דכתיב זאת תורת החטאת במקום אשר תשחט העולה תשחט החטאת לפני ה', הנה גמרה החטאת שחיטה בצפון בהיקש מן העולה. וכתיב באשם מצורע ושחט את הכבש במקום אשר ישחט את החטאת ואת העולה. ואמרינן למה לי לאקושי לחטאת ולעולה. ואמר רבינא צריכי, דאי אקשיה לחטאת ולא אקשיה לעולה, הוה אמינא חטאת מהיכן גמר מעולה, וכי דבר הלמד בהיקש חוזר ו[מ]למד בהיקש. וליקשיה לעולה, א"ל אי אקשיה לעולה הוה אמינא דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש. ואמאי לא אקשיה לחטאת, משום דניחא ליה לאקושיה לעיקר ולא לטפל. כיון דאיכא למימר הכי, להכי אקשיה לחטאת ולעולה, דלא ליהוי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש. רבא אמר דבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש מהכא, כאשר יורם משור זבח השלמים כו', ואסיקנא דבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש אי מדרבינא. ופרקינן אינו זה חוזר ומלמד בהיקש, ממנו ודבר אחר הוא. כלומר, זה שאתה למד ממנו דבר אחר, אינו אותו הדבר שלמד הוא בהיקש אלא זולתו הוא, וכי האי גוונא לא הוי היקש. הניחא לר' עקיבא דסבר כי האי גוונא הוי היקש, שנאמר ובשרם יהיה לך כחזה התנופה וגו'. ואמרינן הקיש הכתוב את הבכור לחזה ושוק של שלמים, מה חזה ושוק של שלמים לב' ימים ולילה, אף הבכור לב' ימים ולילה. ובא ר' יוסי הגלילי להקישו לחזה ושוק של תודה ליום ולילה. ולא מצא ר' עקיבא להשיבו אלא כתיב ובשרם יהיה, שאין ת"ל יהיה, מה ת"ל יהיה הוסיף הכתוב הויה אחרת לבכור כלומר יום אחד. מכלל דתרווייהו סבירא להו דבכה"ג הוי היקש. ובא ר' ישמעאל ואמר עקיבא טעיתה, שלמים למדו (מ) ממעשר בהמה לעניין (חמורה) [תמורה], ואמרת בתמיה וכי הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש זה דבר אחר הוא. הא אין עליך לדון

[illegible]

א) [זבחים מא. מט: נה.], ב) [מנחות עח.], ג) זבחים מ., ד) מעילה יז:, ה) פסחים לד: זבחים ס: מנחות נב. [בכורות כה: כתובות עה.], ו) [ויקרא טז], ז) [לעיל נו. נג:], ח) [וע"ע תוס' זבחים מ: ד"ה ולפ"ה].

תורה אור השלם

1. טֻמְאָתָהּ בְּשׁוּלֶיהָ לֹא זָכְרָה אַחֲרִיתָהּ וַתֵּרֶד פְּלָאִים אֵין מְנַחֵם לָהּ רְאֵה יְיָ אֶת עָנְיִי כִּי הִגְדִּיל אוֹיֵב: איכה א ט
2. וְכִפֶּר עַל הַקֹּדֶשׁ מִטֻּמְאֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִפִּשְׁעֵיהֶם לְכָל חַטֹּאתָם וְכֵן יַעֲשֶׂה לְאֹהֶל מוֹעֵד הַשֹּׁכֵן אִתָּם בְּתוֹךְ טֻמְאֹתָם: ויקרא טז טז
3. וְכִלָּה מִכַּפֵּר אֶת הַקֹּדֶשׁ וְאֶת אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת הַמִּזְבֵּחַ וְהִקְרִיב אֶת הַשָּׂעִיר הֶחָי: ויקרא טז כ

גליון הש"ס

רש"י ד"ה אני ראיתיה ברומי. ושם ראה כלי בית המקדש. [illegible] מכתשת של בית אבטינס שלמן ומנורה ופרוכת ואין עדיין מונחים ברומי: תוס' ד"ה חוץ וכו' שאם לא כן או לא הייתי מקיים. עיין לעיל דף נג ע"א תוס' ד"ה דומה:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הימנו כו' שאין חוזר ומלמד בהיקש כגון אם לא:

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת

תוס' ישנים

שייך לעמוד קודם

[illegible]

אלא אמר רבא א נותן א) שבע למטה לשם פר וחוזר ונותן אחת למעלה ושבע למטה לשם שעיר ב נתערבו לו כוסות בכוסות א) נותן וחוזר ונותן וחוזר ונותן שלשה פעמים מקצת דמים נתערבו לו ומקצת דמים לא נתערבו [לו] פשיטא כי יהיב מודאין יהיב מיהו הנך שירים הוו וליסוד אזלי או דילמא דחויין הוו ואזלי לאמה ג אמר רב פפא אפילו למאן דאמר כוס אחד עושה חבירו שירים הני מילי היכא דאי בעי למיתב מצי יהיב אבל האי דאי בעי למיתב לא מצי יהיב לא אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא אדרבה אפילו למאן דאמר כוס אחד עושה חבירו דחוי הני מילי דדחייה בידים ב) אבל היכא דלא דחייה בידים לא דתניא ג) למעלה הוא אומר 1 ואת דמו ישפוך ולמטה הוא אומר 2 ואת כל דמה ישפוך ד מניין לחטאת שקבל דמה בארבע כוסות ונתן מזה אחת ומזה אחת שכולן נשפכין ליסוד ת"ל ואת כל דמה ישפוך יכול אפילו נתן ארבע מתנות מאחת מהן ת"ל ואת דמו ישפוך ה הוא נשפך ליסוד והן נשפכין לאמה רבי אליעזר בר"ש אומר מניין לחטאת שקבל דמה בארבע כוסות ונתן ארבע מתנות מאחד מהן שכולן נשפכין ליסוד ת"ל ואת כל דמה ישפוך ולרבי אליעזר בר"ש הא כתיב ואת דמו ישפוך אמר רב אשי למעוטי שירים שבצואר בהמה: עירה דם הפר לתוך דם השעיר: תנן כמאן דאמר מערבין לקרנות דאיתמר רבי יאשיה ורבי יונתן ו חד אמר מערבין וחד אמר אין מערבין תסתיים דר' יאשיה הוא דאמר מערבין דאמר אע"ג דלא כתיב יחדיו כמאן דכתיב יחדיו דמי אפילו תימא רבי יונתן הוא שאני הכא דכתיב 3 אחת ז) תניא דלא כשנויין 4 ולקח מדם הפר ומדם השעיר שיהיו מעורבין דברי רבי יאשיה רבי

רש"י

כוסות בכוסות. שאינו מכיר איזה כוס של פר ואיזה כוס של שעיר: **נותן וחוזר ונותן וחוזר ונותן.** בכל עבודה ועבודה נותן אחת למעלה ושבע למטה מן האחד וחוזר ונותן מן השני וחוזר ונותן מן הראשון דמה נפשך אם ראשון של פר היה ושני שעיר יצא בראשונה ובשניה ואי ראשון של שעיר היה והרי הוא כמו שאינו כדתניא ג) פר מעכב את השעיר יצא בשניה ובשלישית שהרי קדם פר לשעיר וכן בהיכל: **מקצת דמים נתערבו.** כגון שנשפך משני מזרקות לתוך מזרק שלישי ריקס ונשתייר בהם בכל אחד ואחד: **פשיטא לי דכי יהיב.** מתנות מודאין יהיב ממה שנשאר במזרקות: **מיהו.** הא מיבעיא לן הנך שנתערבו בשלישי שירים הוו כאילו לא נתערבו וליסוד מזבח החיצון אזלי כדתנן (זבחים דף מז.) שירי הדם היה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון: **או דילמא דחויין נינהו.** הואיל ואין מתנות הראשונות ניתנו ממנו ולאמה שבעזרה המביאה את כל ליכלוך העזרה לנחל קדרון אזלי: **אפילו למאן דאמר.** בברייתא לקמן כוס אחת וכו' כגון קיבל הדם בשתי כוסות ונתן את כל מתנות הקרנות מכוס אחת: **אבל האי דיהיב מיניה.** שהרי הדמים הללו שבמזרק שלישי נתקבלו בשני המזרקות שנתן מהן המתנות: **דתניא.** פלוגתא דכוס עושה חבירו דחוי או שירים דאמרן לעיל אפילו למ"ד וכו': **למעלה הוא אומר.** בחטאת דשעיר נשיא (ויקרא ד) ואת דמו ישפוך וגו' ובשירים כתיב ולא כתיב הכא כל ולמטה בחטאת יחיד בשירים דידה כתיב כל: ה"ג **מנין לחטאת שקבל דמה בארבע כוסות ונתן מזה אחת ומזה אחת שכולן נשפכין ליסוד ת"ל ואת כל דמה ישפוך יכול אפילו נתן ארבע מתנות מאחת מהן ת"ל ואת דמו ישפוך הוא נשפך ליסוד והן נשפכין לאמה ר"א בר"ש אמר מנין לחטאת שקיבל דמה בארבע כוסות ונתן ארבע מתנות מכוס** ד) **ראשון שכולן נשפכין ליסוד ת"ל ואת כל דמה ישפוך.** ת"ק סבר כוס עושה את חבירו דחוי ור"א בר"ש סבר כוס עושה את חבירו שירים: **מערבין לקרנות.** מערבין דם פר בדם שעיר כשבא ליתן מתנות קרנות מזבח הפנימי: **אין מערבין.** דמשמע ליה ולקח מדם הפר ומדם השעיר מכל אחד בפני עצמו: **דאמר אע"ג דלא כתיב יחדיו וכו'.** דתניא (סנהדרין דף סו.) איש איש אשר יקלל את אביו ואת אמו אין לי אלא אביו ואמו אביו בלא אמו אמו בלא אביו מנין ת"ל אביו קילל אמו קילל דברי רבי יאשיה ר' יונתן אומר משמע שניהן כאחד ומשמע כל אחד ואחד בעצמו עד שיפרוט לך הכתוב יחדיו. אלמא לר' יאשיה אי לא הדר כתיב אביו ואמו קילל הוה אמינא רישיה דקרא שניהן כאחד משמע הכא נמי מדם הפר ומדם השעיר שניהן כאחד משמע: **דכתיב אחת.** וכפר אהרן על קרנותיו אחת בשנה (שמות ל) ולא שתים: **תניא דלא כשנויין.** אלא כמה דסלקא דעתך מעיקרא דר' יאשיה הוא דאמר מערבין: וקבל

תוספות

אלא אמר רבא נותן שבע למטה לשם פר וחוזר ונותן אחת למעלה כו'. דעולין אין מבטלין זה את זה ולא דמי להא דתנן בפ' התערובות (זבחים דף עט.) הניתנין למעלה שנתערבו בניתנין למטה דסבירא להו לרבנן דרבי אליעזר ישפכו לאמה דיש לומר דשאני הכא נהי דהשתא לאחר שנתן למעלה דפר הוה ליה ניתנין למעלה שנתערבו בניתנין למטה מ"מ כיון דמעיקרא הן שוין במתנותיהן אפילו רבנן דר"א מודו הכא דיתן למעלה ורואה אני דם הפר למעלה כאילו הוא מים: **נותן** וחוזר ונותן וחוזר ונותן. פי' רש"י וכן בהיכל משמע דאיירי נמי בנתערבו כוסות בכוסות קודם שנתן לפני ולפנים וקשה דהא אמרינן לקמן בפירקין ה) שעיר ששחטו קודם מתן דמו של פר לא עשה ולא כלום אלא יש לומר דלא איירי בלפני ולפנים אלא בהיכל:

ו) **עירה** דם הפר לתוך דם שעיר. תימה דאמרינן בפרק הקומץ רבה (מנחות דף כב.) הדבר ידוע שדמו של פר מרובה מדם שעיר אלא מכאן לעולין שאין מבטלין זה את זה וכיון דעירה דם פר לתוך דם שעיר א"כ איפכא הוה ליה למימר דאע"ג דדם פר מרובה הוה לן למימר ראשון ראשון בטל כדאמר בפרק בתרא דמסכת ע"ז (דף עג.) המערה יי"נ מחבית לבור אפילו כל היום כולו ראשון ראשון בטל אלא הכא משום דאין עולין מבטלין זה את זה וי"ל האיכא למאן דאמר התם דוקא המערה מפי צרצור דלא נפיש עמודיה אבל מפי חבית דנפיש עמודיה לא ואפילו למאן דאמר אפילו מחבית דנפיש עמודיה מ"מ היכא דמערה מדבר דנפיש עמודיה טפי מפי חבית מודה דלא אמרינן ראשון ראשון בטל והכא היה מערה מן המזרק דנפיש עמודיה:

תניא דלא כשנויין. הכי נמי הוה מצי לאיתויי ברייתא דמייתי בזבחים פרק בית שמאי (דף מג:) ובפרק הקומץ זוטא (מנחות דף טו:) ארבעים ושבע של יוה"כ ועוד מייתי התם ברייתא דתניא ארבעים ושמנה של יוה"כ דעל כרחיך סבירא להו להנך ברייתות אין מערבין לקרנות דבענין אחר לא משכחת להו והכי מוקי להו התם אלא ניחא ליה לאתויי הך ברייתא שר' יונתן בעצמו מוזכר בה השתא מסקינן דלר' יונתן אין מערבין ותימה דבפרק אותו ואת בנו (חולין דף עט.) אמרינן דר' יהודה מספקא ליה אי חוששין לזרע האב או לא ואם תמצא לומר דחוששין לזרע האב אם כן היינו כחנניה דהתם וחנניה ס"ל כרבי יונתן דלא בעי או לחלק כדקאמר התם וא"כ היכי קאמר ר' יהודה בפ' הקומץ רבה (מנחות דף כב.) מולקח מדם הפר ומדם השעיר ונתן על קרנות וכו' דמין במינו לא בטיל והא כיון דסבירא ליה כרבי יונתן אם כן אין מערבין לקרנות ויש לומר נהי דרבי יונתן לא דריש אחת לר' יהודה דדריש אחת קסבר מערבין אבל תימה אמאי קסבר רבי יונתן אין מערבין נהי דלא דריש אחת מכל מקום כיון דכתיב מדם הפר ומדם השעיר נימא מערבין דאמר בפ' שתי מדות (מנחות דף נא.) דלר' יונתן דאיצטריך למיכתב גבי נסכים (במדבר טו) מן הבקר או מן הצאן דלא תימא כיון דכתיב בויקרא מן הבקר ומן הצאן כמאן דכתיב יחדיו דמי ורש"י פירש התם דלאו מוי"ו קא דריש אלא מדשני קרא בדיבוריה דברישא כתיב מן הבהמה מן הבקר והדר כתיב ומן הצאן ולא כתיב ומן הבקר ומן הצאן ש"מ לערב בקר וצאן ולא נהירא דלא הוה מצי למיכתב ומן הבקר דהא בקר וצאן הוא פירוש דמן הבהמה וא"כ איצטריך למיכתב מן הבקר והשתא הוי מן הבקר ומן הצאן כמו מדם הפר ומדם השעיר וי"ל דלא דמו דאילו כתיב הכא מדם הפר והשעיר אז הוה דמי למן הבקר ומן הצאן אבל ומדם השעיר מדם הפסיק הענין לרבי יונתן אי נמי י"ל מדכתיב גבי בן צאן מן הכבשים או מן העזים ובבן עוף נמי כתיב מן התורים או מן בני היונה והכא לא כתיב או מן הצאן ש"מ לערבן ולהכי איצטריך בפרשת נסכים או לחלק ואז מוקמינן ומן הצאן להוציא את הנוגח [ועיין תוספות מנחות נא. ד"ה הואיל]:

רבי

עין משפט נר מצוה

ע א מיי' פ"ה מהלכות עבודת יוה"כ הלכה י:
עא ב מיי' שם הלכה יא:
עב ג מיי' שם הלכה יב:
עג ד ה מיי' פ"ב מהל' פסולי מוקדשין הלכה כא:

רבינו חננאל

תודה מנא לן, ת"ל על חלות לחם חמץ, כנגד חמץ הבא מצה. הנה למדנו לחמי חמץ לתודה משלמי צבור, להיות כל חלת לחם חמץ עשרון והן עשר חלות כמו שאמרנו. ועוד למדנו למצה שבתודה להיות עשרה עשרונות מלחמי חמץ של תודה. ומקשינן מאחר שלמדנו לחמץ של תודה משתי הלחם בהיקש, היאך תלמוד המצה מן החמץ, [וכי] דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש. ופרקינן האי הימנו ודבר אחר הוא. כלומר, אותו הדבר בעצמו שלמד בהיקש משתי הלחם שהיא עשרון כל חלה, אין למידין ממנו למקום אחר, אבל ללמד המצה מן החמץ שליש עשרון לכל חלה שהן ל' חלות בעשרה עשרונות שפיר דמי. ודבר אחר הוא (חלתו) הדבר שלמד בו בהיקש. ולמאן דאמר כי האי גוונא הוי היקש היכי גמר ומשנינן תביאו רבויא הוא. ופירושו כי לא בהיקש לשתי הלחם הוא למד לחמץ שבתודה, כי כל דבר הלמד בהיקש אין למידין ממנו כלל אפילו דבר אחר, ושני הכא דהא ריבה הכתוב על חלות לחם חמץ, ובעינן מצה כנגד חמץ, והחמץ הוא עשרה עשרונות עישרון לכל חלה, והמצה הן ל' חלות שליש עשרון לכל חלה. ונסיב לה תלמודא תביאו ריבויא. ועוד מצאנו סיוע לזה הפירוש, הא דגרסינן בזבחים פרק קדשי קדשים ששחטן, כי מעשר שני בזמן הזה אין לו היתר אפילו בירושלים, שנאמר ואכלת לפני ה' אלהיך מעשר דגנך תירושך וגו', מקיש מעשר לבכור, מה בכור אינו נאכל אלא בפני הבית אף מעשר שני אינו נאכל אלא בפני הבית, ואוקמא רבינא בבכור שנזרק דמו קודם חורבן הבית וחרב הבית ועדיין בשרו קיים, דמקשינן בשרו לדמו, מה דמו למזבח אף בשרו בעת שיש מזבח, ומקיש מעשר שני לבשרו, וכי בשר הלמד בהיקש מדמו, חוזר ומלמד בהיקש למעשר שני. אמר ליה הני מילי בקדשים מעשר שני חולין נינהו לגבי קדשים ומלמדין. הניחא למ"ד בתר למד אזלינן אלא למ"ד בתר מלמד אזלינן, בשר בכור קדשים הוא. ופריק דם ובשר חדא מלתא היא. כלומר, כל דבר שהוא ממנו ודבר אחר הוא, אין דנין אותו למד מלמד, כך הדם שמזה בהיכל מן הדם שהזה ממנו בפנים הוא ודבר אחר הוא, ואין דנין אתו בדין למד מלמד. ת"ר לא היה הדם מגיע אל הפרוכת, אלא היה מזה כנגד הפרוכת. א"ר אלעזר אני ראיתי הפרוכת ברומי כו'. פי' כסדרן, אחת למעלה ושבע למטה. נתערבו לו דמים בדמים. פירוש קודם שיזה מדם הפר בהיכל נתערב דם הפר בדם השעיר. ואוקמה רבא נותן אחת למעלה ושבע למטה לשם פר בהיכל, וחוזר ונותן אחת למעלה ושבע למטה לשם שעיר. נתערבו לו דמים בדמים במתנה א) אחרונה. עד כאן שייך לעמוד קודם.

אוקמה רבא נותן אחת למטה לשם פר, וחוזר ונותן אחת למעלה ושבע למטה לשם שעיר. נתחלפו לו כוסות דם הפר בכוסות דם השעיר, נותן וחוזר ונותן וחוזר ונותן. מקצת דמים נתחלפו לו ומקצת לא נתחלפו לו, פשיטא כי קא יהיב מודאן יהיב. מיהו הנך ספיקות שירים הוו וליסוד אזלי, או דלמא דחויין הוו ולאמה אזלי. ופשיט רב פפא כיון דספיקות נינהו, ולא מצי לאודויי מינייהו, דחויין הוו. ואמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע אדרבה אפילו למאן דאמר כוס עושה חבירו דחוי, כיון שבירר כוס שנתן ממנו ואמר מזה אני זורק, נעשה חבירו שעל הכוס האחר דחוי. הני מילי דקא דחייה בידים אבל הכא דלא

א) נראה דצ"ל במתנה אחרונה וכן הוא גירסת רבינו בגמ' [והוא מהמשנה דף נז.] וכו' ...

מסורת הש"ס

א) [גיר' הרמב"ם נותן אחת למטה וכו' עי' כ"מ], ב) זבחים לד., ג) [זבחים מג: פא: מנחות טז:], ד) תמורה ה:, ה) [דף סא.], ו) [שייך לעיל במשנה דף נג.],

תורה אור השלם

1. וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הַחַטָּאת בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל קַרְנֹת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת דָּמוֹ יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה: ויקרא ד כה
2. וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדָּמָהּ בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל קַרְנֹת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת כָּל דָּמָהּ יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ: ויקרא ד ל
3. וְכִפֶּר אַהֲרֹן עַל קַרְנֹתָיו אַחַת בַּשָּׁנָה מִדַּם חַטַּאת הַכִּפֻּרִים אַחַת בַּשָּׁנָה יְכַפֵּר עָלָיו לְדֹרֹתֵיכֶם קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא לַייָ: שמות ל י
4. וְיָצָא אֶל הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי יְיָ וְכִפֶּר עָלָיו וְלָקַח מִדַּם הַפָּר וּמִדַּם הַשָּׂעִיר וְנָתַן עַל קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב: ויקרא טז יח

הגהות הב"ח

(א) גמ' נתערבו לו כוסות בכוסות. נ"ב אע"פ שיש היכר בדם מ"מ משום חולשא דכ"ג לאו אדעתיה כדאי' בדף נו ע"ב: (ב) שם הני מילי דדחייה בידים (אבל היכא דלא דחייה בידים לא) תא"מ ונ"ב גירסת רש"י אבל האי דיהיב מיניה לא: (ג) רש"י ד"ה נותן כו' כדתניא. נ"ב ר"פ טרף בקלפי דף מ': (ד) ד"ה ה"ג מנין וכו' ארבע מתנות מכוס אחד שכולן נשפכין:

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת

תוס' ישנים

לדף נ"ו ע"ב

לסבור דאין ברירה אפילו במקום שיש תנאי. ועוד אומר ה"ר אלחנן דלא קשיא מידי דאי הוה משני הכי מההיא דאחין שחלקו מיקשי ליה דריש פרק כל הגט דקאמר התם אף אחרון נמי אינו פוסל, משמע התם דלית ליה ברירה לרבי יוחנן אע"פ שיש תנאי. מ"ש לכאן ולכאן דלא דאין ברירה. מכאן שמעתא קשה לרבינו על הך דאמר רב בעירובין בפרק בכל מערבין [לו, ב] דליתא למתניתין דיש ברירה מקמי [דאין] דאין ברירה, ופריך אדרבה ליתא לדאין מקמי מתני' ומשני הא שמעינן לרבי יהודה דלית ליה ברירה דתנן הלוקח כו', (וקאמר) [וקשה] לרבינו אדרבה ליתא לדאין מקמי מתני' דאית ליה לרבי יהודה ברירה וכן מתני' מה היא באותן הימים דמוכח מינה התם דאית ליה לרבי יהודה ברירה וכן ההיא דכל שילקטו עניים דמרובה [ב"ק סט, א], דבההיא דהלוקח איכא לפרושי טעמא משום בקיעת הנוד. ואומר רבינו שיש לחלק בין תולה בעצמו בין תולה בחברים כגון ההיא מה היא באותן הימים שהדבר תלוי בידי שמים וכן ההיא דכל מה שילקטו עניים, אבל ההיא דעירובין הדבר תלוי בדעת עצמו, ולהכי קאמר ליתא להאי מקמי דלאו, והאי חילוקא מחלק בפרק כל הגט [כה, א]. וא"ת ומאי פריך ומאי שנא לכאן ולכאן דאין ברירה כו' שאני הכא דתולה בדעת אחרים, וי"ל דכולה ר' יוחנן מסיק לה דלית ליה חילוק בין תולה בדעת עצמו לתולה בדעת אחרים כדמוכח במרובה [ב"ק סט, א]. וא"ת הא בשילהי בילה [לז, ב] קאמר איפוך רבי יוחנן אמר יש ברירה ורבי [הושעיא] אמר אין ברירה ופריך התם מדלאיו דא"ר יוחנן וכו' חכם אלמא אית ליה לרבי יוחנן דלאיו ולכדמתרץ גופיה, וי"ל דהוה מצי לאדויי דר' יוחנן לית ליה דלאיו אע"ג דמתרץ לה דעל קושיא היא דהתם הוי מצי לאדויי דר' יוחנן כרבנן דרבי יהודה דלאיו סבירא ליה דיש ברירה [בדרבנן] אלא שמתרץ יותר בטוב ...